

שבדיעבד יצא כשעשה משתה ושמחה באדר הראשון, אבל לא שלכתחילה יש לעשות כן, וממילא גם לא קשה מדוע לא הוזכרה הגמרא רק הספד ותענית ולא משתה ושמחה, דהספד ותענית אסור לכתחילה גם באדר ראשון, משא"כ במשתה ושמחה אין לעשות כן לכתחילה רק בדיעבד אם יעשה כן יצא.

ובתב דלפי זה אפשר דאין נכון לעשות סעודת פורים באדר ראשון, כיון שבדיעבד יצא, א"כ עיי"ז פוטר עצמו מסעודת פורים באדר השני שהוא עיקר, ורק באופן שלא יכוין לפטור מצות סעודת פורים יהיה מותר.

אכן הרא"ש פירש דהא דבהספד ותענית שוין בזה ובוה ואסור בשניהם זה רק אם קראו המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה, אך מלשון הברייתא לא משמע כן, עיי"ש.

★★

בגמ': אבל לענין שטרות כותבין אדר ראשון ראשון ואדר שני סתם. ר"י אומר אדר ראשון סתם אדם שני תנין.

להלכה נחלקו בזה הפוסקים, דעת הרמב"ם (פי' הל' נדרים ה"ו) כמו ר"מ דאדר ראשון נקרא אדר ראשון, ואדר סתם הוא אדר שני, וביאר שם בכסף משנה משום דסתם משנה כר"מ, פסק כר"מ. אמנם הראב"ד שם וכן הרא"ש בנדרים (סג.) ורוב ראשונים פסקו כר"י דסתם אדר היינו אדר ראשון. ומשום דר"מ ור"י הלכה כר' יהודה.

ובן נפסק בשו"ע הל' נדרים סי' ר"כ לגבי נדרים ובחור"מ סוס מ"ג לגבי שטרות, אמנם בהל' גיטין סי' קכ"ו סעיף ו' איתא שאם השנה מעוברת יכתבו באדר ראשון אדר ראשון ובאדר שני אדר שני, וביארו הפוסקים דלכתחילה חוששין לכל השיטות ויש לפרט בכל א' וא', וכיוצא בזה הביא במשנה ברורה (סו"ס תכ"ז) מהאחרונים שכשמברכים החודש יש לפרט באדר ראשון, ראשון, ובאדר שני, שני.

ולענין קביעות יום השנה כשאביו מת באדר שנה פשוטה, ואח"כ הוא שנה מעוברת, כתב בשו"ע (סי' תקס"ח סעיף ז') שיתענה באדר ב', וברמ"א כ' די"א דיתענה בראשון וי"א דיתענה בשניהם. ועיין שם בביאור הגר"א שאין כל זה ענין לנידון דיין. דלענין שטרות ונדרים הכל תלוי בלשון בני

ולכאורה קשה לפי הרמב"ן שזמן הקריאה בפרזים ומוקפין נחשב כמו ב' נסים, א"כ מדוע פרוז בן יומו נפטר מקריאת ט"ו כזמן מקומו, דנהי דמחויב הוא להשתתף גם בנס הפרזים, מ"מ מי הפקיע ממנו נס מקומו.

ובתב דזה יש לדחוק ולומר דכיון שקורא עם הפרזים בשביל נס הגדול נפטר מלקרות על נס מקומו שהוא קטן ממנו ובכלל מאתים מנה, ובפרט לפי דברי הגמרא כאן בירושלמי דבאמת יש סברא דבן כרך שקרא בי"ד יצא, אלא אי אמרת כן נמצאת עוקר זמן כרכים בידך, ויש שפירשו דדוקא לכתחילה אינו קורא אבל בדיעבד יצא, ועיין בפרמ"ג (סי' תרפ"ח משבצות זהב ס"ק ז ד"ה עוד רגע), אך גם אם נאמר דאף בדיעבד לא יצא, י"ל דזה דוקא היכא דאין לו חיוב בי"ד רק בט"ו שפיר לא יצא משום דעוקר הזמן שטבעו חכמים, אבל פרוז בן יומו שיש עליו חיוב גם בי"ד, שפיר אמרינן דיצא בקריאתו זו גם את חובת מקומו בט"ו.

ודוגמא לדבר מצינו דכשהוא מחוייב בברהמ"ז ובירך ג' ברכות על המזון נפטר בברכת מעין שלש, אבל אם לא הי' חייב בברהמ"ז ובירך ג' על הדייסא, אף מעין שלש לא יצא כמבואר בשו"ע (או"ח סי' ר"ח סי"ז).

ובתב עוד די' לומר דעיקרא דדא מילתא בירושלמי תליא בפלוגתא דהרמב"ן והר"ן הנ"ל.

ועיין עוד שם שהאריך מאד בכל ענין זה והטעם, עיי"ש.

★★

בגמ': תני רשב"ג אומר מצות הנוהגות באדר שני אינן נוהגות בראשון חוץ מהספד ותענית שהן שווין בזה ובזה וכו'.

התוס' במגילה (ו' ע"ב ד"ה ור' אליעזר) כתבו שיש שנוהגין לעשות משתה ושמחה בי"ד וט"ו שבאדר ראשון, דלא מוזכר במשנה דלא נוהג בראשון רק מקרא מגילה ומתנות לאביונים, אך מלישנא דגמרא הא לענין הספד ותענית שהן שוין זה בזה משמע דמשתה ושמחה ליכא באדר ראשון, ועל כרחך דלא תליא הא בהא, דאם תליא הו"ל להשמיענו דחייבין במשתה ושמחה וממילא נאסר בהספד, עיי"ש.

ובשפת אמת שם הקשה על דבריהם דאף אם נדייק מהמשנה שלענין משתה ושמחה שוין בזה ובזה, היינו רק